

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету здоров'я, психології,
фізичної культури та спорту

Є.О. Павлюк
20

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Перинатальна психологія та психологія материнства

Освітньо-професійна програма Психологія

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(и)	Берегова Наталія Петрівна
Профайл викладача	Берегова Наталія Петрівна – Кафедра психології та педагогіки (khmnu.edu.ua)
E-mail викладача(ів)	berehovana@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	+380977501527
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/enrol/index.php?id=7810
Навчальний рік	2021-2022
Консультації	Очні: вівторок, 3-а пара, аудиторія 3-407; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Загальна характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
В	Д	1	2	4,0	120	48	16		32		72			+	
В	З	1	2	4,0	120	8	4		4		112			+	

Анотація навчальної дисципліни

Перинатальна психологія та психологія материнства сприяє формуванню у студентів теоретичних знань та практичних вмінь і навичок. Знання та розуміння студентами проблем та психологічних особливостей жінок, що перебувають у перинатальному періоді, становлення материнської ідентичності жінки та її стосунків з ненародженою та новонародженою дитиною; уміння консультивати сім'ю у період планування, виношування, народження дитини; жінок з післяпологовими депресіями, постабортними синдромами; перинатальними та неонатальними втратами, дозволить їм у майбутній професійній діяльності використовувати теоретичні знання та поєднувати різноманітні форми психологічної допомоги, показувати навички самостійної роботи, дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. Дисципліна викладається для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальністю 053 «Психологія». При викладанні дисципліни використовуються традиційні та сучасні технології, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням семінарів; проблемних ситуацій; ділових (рольових) ігор); самостійна (індивідуальна) робота.

Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Перинатальна психологія та психологія материнства» є вивчення теорії перинатальної психології та основ її практичного застосування, особливостей роботи психолога з сім'єю у період планування, виношування, народження дитини.

Основним завданням дисципліни є отримання студентами знань про принципи та критерії вибору ефективних психологічних форм і методів роботи з сім'єю у період планування, очікування та народження дитини.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має бути здатним: вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів; робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Перинатальна психологія як наука	Перинатальна психологія як наука, мотиви та фактори успішного зачаття	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	[1] с. 11-21; [2] с. 8-16
2		Планування вагітності. Партнерські пологи	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	
3	Вплив особливостей пре та перинатального розвитку дитини на її психіку, фаза народження	Характеристика періодів внутрішньоутробного розвитку дитини, фаза народження	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК	6	[2] с. 23-44; [4] с. 132-133; [6] с. 84-91
4		Вплив внутрішньоутробного періоду на формування особистості	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування	4	
5	Психоемоційний стан під час вагітності, пологів та в післяпологовий період	Психологічні стани та проблеми, що виникають під час вагітності і після пологів, пре та перинатальні втрати	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	6	[6] с. 114-125; [7] с. 62-69
6		Репродуктивна психосоматика Система відновлення психоемоційного стану вагітних та жінок, які вже народили або пережили втрату дитини	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК	4	
7	Девіантне материнство	Фактори, що впливають на ставлення жінки до вагітності	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до усного опитування	4	[2] с. 31-54; [5] с. 118-124; [7] с. 73-101
8		Девіації у поведінці матерів у післяпологовий період	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	
9	Пологи і післяпологовий період	Підготовка до пологів, процес пологів, післяпологовий період	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	[1] с. 45-52; [2] с. 61-88
10		Психопатології пологового і післяпологового періоду у жінок, психопатології у новонароджених дітей	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до індивідуальної роботи	4	
11	Психологічні особливості ранньої та пізньої вагітності,	Психологічний супровід жінок з пізньою вагітністю, підліткова вагітність	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	[3] с. 140-148; [7] с. 231-236

12	ускладненої вагітності (не виношування), безпліддя	Психологічний супровід жінок при ускладнених вагітностях, безпліддя	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування	4	
13	Психологія батьківства як наука	Поняття батьківство, усвідомлене батьківство, перинатальне виховання	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК	4	[4] с. 132-133; [7] с. 35-51; [11] с. 2-3.
14		Психологічні характеристики дитячо-батьківських стосунків, методи діагностики дитячо-батьківських стосунків.	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання	4	
15	Психологічна допомога сім'ям у плануванні вагітності, у перинатальний і неонатальний період	Форми роботи перинатального психолога з вагітними	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування	6	[3] с. 140-148; [6] с. 63-87; [10] с. 47-83
16		Система психологічної допомоги перинатального психолога сім'ям	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашнього завдання, підготовка до ТК	6	

Примітка: ТК – тестовий контроль.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент денної та заочної форми навчання зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ <http://surl.li/codwt>. Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, тестовий контроль, індивідуальне завдання (підготовка тренінгу на формування материнства/батьківства), семестровий контроль (залік).

Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється усним опитуванням і тестуванням. Набуття практичного досвіду оцінюється за результатами виконання індивідуального завдання.

Якщо студент отримав незадовільну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка "задовільно".

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Індивідуальне завдання (підготовка тренінгу на формування материнства/батьківства)	Семестровий контроль
Усне опитування:		Тестовий контроль:			Залік
Т 1-4	Т 5-8	Т 1-4	Т 5-8	1	За рейтингом
ВК:	0,4	0,4		0,2	0

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання результатів навчання здобувачів заочної форми навчання складається з таких елементів: контрольна робота, усне опитування, тестовий контроль.

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання
здобувачів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота		Самостійна робота здобувача	Семестровий контроль (залік)
Усне опитування	Тестовий контроль	Контрольна робота	За рейтингом
ВК: 0,2	0,4	0,4	0

Примітка: ВК – ваговий коефіцієнт.

Критерії оцінювання за видами робіт

Практичне заняття (усне опитування за домашніми завданнями)

Оцінювання знань студентів під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5. Тестування проводиться на кожному занятті і на нього відводиться 10 хвилин (для закритої форми тестів – по дві хвилини на кожне завдання). На наступному занятті оголошуються результати тестування.

Відповідність кількості балів за тестове завдання оцінці за інституційною шкалою

Сума балів за тестові завдання	0-2	3	4	5
Оцінка за інституційною шкалою	2	3	4	5

Оцінювання індивідуального завдання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	тема реферату/письмового повідомлення актуальна та відзначається практичною значущістю; у роботі здійснено критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; матеріал роботи добре структурований, логічно викладений; роботу оформлено з дотриманням встановлених правил; студент демонструє здатність робити у рефераті/письмовому повідомленні логічні висновки та узагальнення; проявляє здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання.
Добре	тема реферату/письмового повідомлення актуальна; у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми; використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми; матеріал реферату/письмового повідомлення загалом структурований, логічно викладений; оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам; студент послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.

Задовільно	тема реферату/письмового повідомлення не є актуальною; у роботі здійснено поверхневий аналіз основних аспектів проблеми; використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему; реферат/письмове повідомлення містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст; робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є суттєві недоліки.
Незадовільно	завдання практично не виконано; студент не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно; завдання складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті теми реферату/наукового повідомлення; текст реферату/письмового повідомлення є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату/письмового повідомлення іншого студента на таку ж тему, робота не оформлена згідно вимог, здана не вчасно чи відсутня.

Контрольна робота здобувачів заочної форми навчання включає теоретичне питання та практичне завдання. Зміст та вимоги до написання та оформлення контрольної роботи подані у методичних вказівках, розміщених у Модульному середовищі для навчання ХНУ.

Критерії оцінювання контрольної роботи здобувачів заочної форми навчання

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
<i>Відмінно</i>	Зміст питань розкрито повно і грамотно, правильно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. Дотримані всі вимоги оформлення контрольної роботи. При написанні допущено дві-три несуттєві похибки.
<i>Добре</i>	Зміст питань розкрито повно. Показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі питань можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Дотримані не всі вимоги оформлення контрольної роботи. Допущено дві-три несуттєві помилки.
<i>Задовільно</i>	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.
<i>Незадовільно</i>	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.

Підсумкова оцінка за семестр згідно з національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75 – 5,00	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4		<i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4		<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Не зараховано	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

- 1 Перинатальна психологія як наука.
- 2 Психологія батьківства як наука.
- 3 Основні напрями практичної діяльності перинатального психолога.
- 4 Кризи становлення материнської сфери жінки.
- 5 Становлення материнської ідентичності жінки.
- 6 Психологічна готовність до материнства.
- 7 Потреба в дітях. Особливості потреби в дітях у сучасній Україні.
- 8 Вікові особливості готовності до материнства.
- 9 Врахування вікових особливостей вагітної жінки у роботі з нею. Ювенальна, зріла та пізні вагітності.
- 10 Психологія вагітності. Етапи виношування дитини та психологія пологів. Криза народження.
- 11 Післяродова депресія. Діагностика, шляхи подолання.
- 12 Перша вагітність, друга та наступні вагітності.
- 13 Підготовка вагітної жінки до пологів. Психологія пологів.
- 14 Становлення батьківської ідентичності чоловіка.
- 15 Етапи становлення батьківської ідентичності.
- 16 Роль батька дитини у психологічному здоров'ї матері та дитини.
- 17 Підготовка до партнерських пологів. Партнерські пологи.
- 18 Перинатальна психопатологія.
- 19 Перинатальні та неонатальні втрати.
- 20 Сімейні стосунки в перинатальному періоді.
- 21 Формування особистості вагітної жінки в перинатальному періоді.
- 22 Консультація психолога як психологічна допомога у горі.
- 23 Постабортний синдром. Симптоми, діагностика, допомога.
- 24 Ненормативна криза бездітності та особливості її подолання.
- 25 Методи психодіагностики у психології вагітності та материнства.
- 26 Проективні методи роботи з вагітною жінкою психології. Проективний малюнок «Мої пологи», «Моя дитина».
- 27 Практична діяльність психолога у перинатальних закладах.
- 28 Програма психологічної підготовки вагітної жінки до перших пологів
- 29 Постабортний синдром. Діагностика, шляхи подолання.
- 30 Реалізація потреби в дітях через усиновлення чи сурогатне материнство.
- 31 Психологічний супровід становлення батьківської ідентичності усиновителів
- 32 Девіантне материнство, проблема позбавлення материнства. Робота психолога у соціальній службі з жінками матерями.
- 33 Групові види роботи по підготовці жінки до пологів.
- 34 Розлучення та діти у зведених сім'ях.
- 35 Велика вікова різниця між дітьми, проблеми та рішення.
- 36 Внутрішня картина здоров'я вагітної жінки
- 37 Підготовка дитини до народження брата /сестри.
- 38 Технологія побудови програм психологічного супроводу вагітності.
- 39 Тренінг у роботі з майбутньою матір'ю.

Рекомендована література

Основна

- 1 Скрипніков А. М., Герасименко Л. О., Ісаков Р. І. Перинатальна психологія. Київ: Медкнига, 2017. 168 с.
- 2 Абрамченко В. В., Коваленко Н. П. Перинатальна психологія: теорія, методологія, досвід. Київ: Софія-А, 2004. 350 с.
- 3 **Додаткова**
- 4 Гасюк М., Іщук О., Шевчук Г. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів (30–40 тижні вагітності). Психологія і суспільство. 2006. № 3. С. 140-148.
- 5 Гасюк М., Шевчук Г. Вагітність як нормативна криза особистості жінки. Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні: збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції. Дрогобич: Коло, 2005. С. 132-133.
- 6 Гасюк М. Б., Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічні особливості емоційного стану вагітної жінки у першому триместрі вагітності (виношування першої дитини). Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ: ВЦВ ЦІТ, 2006. Вип. 11. Ч. 2. С. 118–124.
- 7 Консультація сім'ї: методичні поради для консультування батьків. Ч. 2 / За ред. В. Г. Постоного. Київ: ДЦССМ, 2003. 303 с.
- 8 Молода сім'я: проблеми та умови її становлення / за ред. проф. А. Й. Капської. Київ: ДЦССМ, 2003. 184 с.
- 9 Мальована Ю. М. Сімейні фактори формування материнської сфери у жінок із загрозою переривання вагітності: автореф. дис. ... к. психол. н.: 19.00.04. Медична психологія. Київ, 2007. 20 с.
- 10 Москалець В. П., Гасюк М. Б., Іщук О. Ю., Шевчук Г. С. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів: 30-40 тижнів вагітності, практичний аспект. Практична психологія і соціальна робота. 2007. № 12.
- 11 Осадько О. Технології психологічного консультування. Київ, 2005. 128 с.
- 12 Помагайбо В., Помагайбо О. Пренатальна педагогіка. Психолог. 2003, листопад. № 43 (91). С. 2-3.

13 Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічна експрес-підготовка вагітних до пологів: особливості групової роботи з використанням методів арт-терапії. Актуальні проблеми практичної психології: зб. наук. праць. Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2007. С. 231-236.